UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

29 päivänä huhtikuuta 2010 *

Asiassa C-92/07,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 16.2.2007,

Euroopan komissio, asiamiehinään P. J. Kuijper ja S. Boelaert, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehinään H. G. Sevenster, C. Wissels ja M. de Grave,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

jota tukee

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään M. Lumma ja J. Möller,

väliintulijana,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. N. Cunha Rodrigues sekä tuomarit P. Lindh (esittelevä tuomari), A. Rosas, A. Ó Caoimh ja A. Arabadjiev,

julkisasiamies: N. Jääskinen,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 26.11.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan komissio vaatii kanteellaan unionin tuomioistuinta toteamaan, että Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut

– yhtäältä Turkin tasavallan ja toisaalta ETY:n jäsenvaltioiden ja yhteisön Ankarassa 12.9.1963 allekirjoittaman Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisen assosiaatiosopimuksen, joka tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY (EYVL 1964, 217, s. 3685; jäljempänä assosiaatiosopimus), 9 artiklan

– Brysselissä 23.11.1970 allekirjoitetun lisäpöytäkirjan, joka tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin yhteisön puolesta 19.12.1972 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2760/72 (EYVL L 293, s. 1; jäljempänä lisäpöytäkirja), 41 artiklan ja

– assosiaationeuvoston, joka perustettiin assosiaatiosopimuksella ja joka muodostuu yhtäältä jäsenvaltioiden hallitusten jäsenistä sekä Euroopan unionin neuvoston ja komission jäsenistä ja toisaalta Turkin hallituksen jäsenistä, 19.9.1980 tekemän päätöksen N:o 1/80 10 artiklan 1 kohdan ja 13 artiklan

mukaisia velvoitteitaan, koska se on säätänyt ja pitänyt voimassa säännökset sellaisista oleskelulupien myöntämisestä perittävistä maksuista, jotka ovat korkeampia kuin jäsenvaltioiden kansalaisilta sekä Islannin tasavallan, Liechtensteinin ruhtinaskunnan, Norjan kuningaskunnan ja Sveitsin valaliiton kansalaisilta samankaltaisten asiakirjojen antamisesta perittävät maksut, ja koska se on soveltanut näitä säännöksiä Turkin kansalaisiin, joilla on oikeus oleskella Alankomaissa assosiaatiosopimuksen, lisäpöytäkirjan ja päätöksen N:o 1/80 perusteella.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

ETY–Turkki-assosiaatio

– Assosiaatiosopimus

2 Assosiaatiosopimuksen tarkoituksena on sen 2 artiklan 1 kohdan mukaan edistää sopimuspuolten välisten kaupallisten ja taloudellisten suhteiden jatkuvaa ja tasapainoista vahvistumista, myös työvoiman alalla, toteuttamalla asteittain työntekijöiden vapaa liikkuvuus sekä poistamalla sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia rajoituksia Turkin kansan elintason parantamiseksi ja myöhemmin Turkin tasavallan yhteisöön liittymisen helpottamiseksi.

3 Assosiaatiosopimuksen 9 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet toteavat, että sopimuksen soveltamisalalla kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä yhteisön perustamissopimuksen 7 artiklassa ilmaistun

periaatteen mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sellaisten erityissäännösten ja määräysten soveltamista, jotka voidaan antaa 8 artiklan nojalla.”

– Lisäpöytäkirja

4 Lisäpöytäkirja on sen 62 artiklan mukaan erottamaton osa assosiaatiosopimusta.

5 Lisäpöytäkirjan 41 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet eivät ota välillään käyttöön uusia sijoittautumisvapauden ja palvelujen vapaan tarjonnan rajoituksia.”

6 Mainitun lisäpöytäkirjan 59 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tämän pöytäkirjan soveltamisalalla Turkkiin ei voida soveltaa edullisempaa kohtelua kuin se, jonka jäsenvaltiot myöntävät toisilleen yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti.”

– Päätös N:o 1/80

7 Päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jollei hänen perheenjäsentensä vapaata oikeutta työskentelyyn koskevista 7 artiklan määräyksistä muuta johdu, turkkilaisella työntekijällä, joka kuuluu laillisille työmarkkinoille tietyssä jäsenvaltiossa, on oikeus:

– työskenneltyään säännönmukaisesti yhden vuoden saada työlupansa uudistetuksi tässä jäsenvaltiossa samaa työnantajaa varten, jos hänellä on työpaikka;

– työskenneltyään säännönmukaisesti kolme vuotta vastaanottaa tässä jäsenvaltiossa valitsemaltaan saman ammattialan työnantajalta työtarjous, joka on tehty tavanomaisin ehdoin ja joka on rekisteröity tämän valtion työvoimaviranomaisissa, jollei yhteisön jäsenvaltioiden työntekijöille annettavasta etusijasta muuta johdu;

– työskenneltyään säännönmukaisesti neljä vuotta tehdä tässä jäsenvaltiossa vapaasti minkälaista tahansa valitsemaansa palkattua työtä.”

8 Kyseisen päätöksen 10 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Yhteisön jäsenvaltiot soveltavat niiden laillisille työmarkkinoille kuuluviin turkkilaisiin työntekijöihin järjestelmää, joka ei sisällä minkäänlaista kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää yhteisön jäsenvaltioiden kansalaisten palkkaukseen ja muihin työehtoihin verrattuna.”

9 Mainitun päätöksen 13 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Yhteisön jäsenvaltiot ja Turkki eivät voi ottaa käyttöön uusia työhön pääsyä koskevia rajoituksia niiden työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä osalta, jotka oleskelevat ja työskentelevät säännönmukaisesti jäsenvaltioiden tai Turkin alueella.”

Direktiivi 2004/38/EY

10 Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL L 158, s. 77 sekä oikaisut EUVL L 229, s. 35, EUVL 2005, L 197, s. 34 ja EUVL 2007, L 204, s. 28)

25 artiklassa, jonka otsikkona on ”Oleskeluasiakirjoja koskevat yleiset säännökset”, on seuraavat säännökset:

”1. Edellä 8 artiklassa tarkoitettu rekisteröintitodistus, todistus oikeudesta pysyvään oleskeluun, todistus perheenjäsenen oleskelukorttia koskevan hakemuksen jättämisestä, oleskelukortti tai pysyvä oleskelukortti ei missään olosuhteissa saa olla edellytys oikeuden käyttämiselle tai hallinnollisen muodollisuuden täyttämiselle, koska oikeus oikeuksien saamiseen voidaan osoittaa muilla todistuskeinoilla.

2. Kaikki 1 kohdassa mainitut asiakirjat on annettava maksutta tai sellaista maksua vastaan, joka ei ole suurempi kuin [omilta] kansalaisilta samanlaisten asiakirjojen myöntämisestä perittävät maksut.”

Kansallinen säännöstö

11 Alankomaiden kuningaskunnassa ei vuoteen 1993 saakka velvoitettu ulkomaalaisia eikä etenkään Turkin kansalaisia maksamaan maksuja oleskelulupaa koskevaa hakemusta tai tällaisen luvan voimassaoloajan pidentämistä koskevaa hakemusta tehtäessä. Alankomaiden kuningaskunta muutti vuonna 1993 ulkomaalaislakiaan, sellaisena kuin se oli vuonna 1965 annetussa muodossaan, ja 1.2.1994 alkaen ulkomaalaisen on pitänyt maksaa tällaisia maksuja Alankomaihin tuloa koskevan hakemuksen käsittelemiseksi.

12 Kyseinen laki tarkastettiin täysin ulkomaalaislain kokonaisuudistuksesta 23.11.2000 annetulla lailla (Wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet; Stbl. 2000, nro 495), ja sitä on muutettu tämän jälkeen useaan kertaan muun muassa vuosina 2002, 2003 ja 2005.

13 Kanteeseen sisältyvistä tiedoista, joita Alankomaiden kuningaskunta ei ole riitauttanut, ilmenee, että Turkin kansalaisilta perittyjen maksujen ja unionin kansalaisten maksamien maksujen määrä on vaihdellut vuosina 1994–2005 seuraavalla tavalla:

	Unionin kansalaiset	Turkin kansalaiset
Ennen 1.2.1994	0	0
15.2.1994	35 NLG (noin 16 euroa)	125–1 000 NLG (n. 57–454 euroa)
1.5.2002	26 euroa	50–539 euroa
1.1.2003	28 euroa	285–890 euroa
1.7.2005	30 euroa	52–830 euroa

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

14 Komissio aloitti jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn Turkin kansalaisen kanssa asuvan Alankomaiden kansalaisen vuonna 2003 tekemän kantelun johdosta.

15 Komissio lähetti 24.1.2005 Alankomaiden kuningaskunnalle virallisen huomautuksen, johon tämä vastasi 31.5.2005 päivätyllä kirjeellä. Koska komissio ei ollut samaa mieltä Alankomaiden kuningaskunnan tekemästä oikeudellisesta arvioinnista, se lähetti Alankomaiden kuningaskunnalle 10.4.2006 perustellun lausunnon, jossa se kehotti tätä toteuttamaan lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa lausunnon vastaanottamisesta. Alankomaiden kuningaskunta vastasi kyseiseen perusteltuun lausuntoon 9.6.2006.

16 Komissio päätti nostaa nyt käsiteltävän kanteen, koska Alankomaiden kuningaskunnan esittämät lausumat eivät vieläkään vakuuttaneet sitä.

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

17 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 29.6.2007 antamalla määräyksellä Saksan liittotasavalta hyväksyttiin väliintulijaksi nyt käsiteltävässä asiassa tukemaan Alankomaiden kuningaskunnan vaatimuksia.

18 Kolmannen jaoston puheenjohtajan 14.10.2008 tekemällä päätöksellä asian käsittelyä lykättiin nyt käsiteltävässä asiassa siihen saakka, kunnes asiassa C-242/06, Sahin, 17.9.2009 annettu tuomio (Kok., s. I-8465) julistettiin.

Kanne

Asianosaisten ja väliintulijan lausumat

19 Komissio väittää, että Turkin kansalaisilta 1.2.1994 jälkeen ja perustellussa lausunnossa vahvistetun määräajan päättymiseen saakka vaaditut maksut oleskeluluvan saamiseksi ja kyseisen luvan voimassaoloajan pidentämiseksi (jäljempänä riidanalaiset maksut) ovat ristiriidassa ETY–Turkki-assosiaatiota koskevassa unionin säännöstössä olevien standstill-sääntöjen ja syrjintäkieltoa koskevien sääntöjen kanssa.

20 Riidanalaisilla maksuilla rikotaan komission mukaan standstill-sääntöjä, koska ne ovat uusia toimenpiteitä, joilla on vaikeutettu Turkin kansalaisten tilannetta oleskeluluvan saamiseksi suoritettavien maksujen osalta. Kyseisillä henkilöillä ei näet ole aikaisemmin ollut velvollisuutta suorittaa tällaisia maksuja, ja maksujen määriä on lisäksi nostettu useaan otteeseen vuoden 1994 jälkeen.

21 Komissio katsoo, että riidanalaiset maksut ovat ristiriidassa päätöksen N:o 1/80 13 artiklan kanssa työntekijöiden vapaan liikkuvuuden osalta, lisäpöytäkirjan 41 artiklan 1 kohdan kanssa sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden osalta sekä assosiaatiosopimuksen 9 artiklan ja päätöksen N:o 1/80 10 artiklan 1 kohdan kanssa syrjintäkiellon osalta.

22 Komission mukaan päätöksen N:o 1/80 13 artiklaa sovelletaan, vaikka työntekijät ja heidän perheenjäsenensä eivät ole vielä integroituneet vastaanottavaan jäsenvaltioon eivätkä he näin ollen voi vedota kyseisen päätöksen 6 artiklan 1 kohdan määräyksiin. Lisäpöytäkirjan 41 artiklan 1 kohdassa kielletään vaikeuttamasta mahdollisuuksia sijoittautua tai tarjota palveluja, jotta asianomaiset henkilöt voivat käyttää sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta.

23 Komissio väittää, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan standstill-lausekkeilla on välitön oikeusvaikutus ja ne koskevat myös oleskeluoikeutta. Komissio toteaa Saksan liittotasavallan väliintulokirjelmästä esittämissään huomautuksissa, että asiassa C-16/05, Tum ja Dari, 20.9.2007 (Kok., s. I-7415) annetussa tuomiossa, joka julistettiin sen jälkeen, kun vastauskirjelmät oli jätetty, vahvistetaan sen arviointi. Se huomauttaa, että kyseisessä tuomiossa vahvistettiin, että standstill-sääntöjä sovelletaan kaikkiin uusiin rajoituksiin riippumatta siitä, onko kyse aineellisesta tai menettelyllisestä säännöstä aiheutuvasta rajoituksesta, ja että näihin sääntöihin ei sovelleta mitään vähimmäistasoa.

24 Komissio katsoo, että 1.2.1994 vallinnutta tilannetta on verrattava sijoittautumisvapauden ja palveluiden tarjoamisen vapauden osalta tilanteeseen, joka vallitsi lisäpöytäkirjan tullessa voimaan eli 1.1.1973, ja työntekijöiden vapaan liikkuvuuden osalta 1.12.1980 tai 20.12.1976 vallinneeseen tilanteeseen sen mukaisesti, nojaudutaanko päätökseen N:o 1/80 vai sitä edeltäneeseen päätökseen eli assosiaatiosopimuksen 12 artiklan täytäntöönpanosta 20.12.1976 tehtyyn assosiaationeuvoston päätökseen N:o 2/76.

25 Komissio myöntää, että standstill-säännöillä ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta säädellä Turkin kansalaisille niissä myönnettävää ensimmäistä maahantulolupaa eikä niitä edellytyksiä, joiden nojalla Turkin kansalaiset voivat alkaa työskennellä ensimmäisen kerran. Se täsmentää myös, että näihin standstill-sääntöihin on olemassa rajoituksia, joista ensimmäinen johtuu lisäpöytäkirjan 59 artiklasta, jonka mukaan Turkin kansalaisilla ei voi olla edullisempia oikeuksia kuin ne, jotka unionin kansalaisille on myönnetty, ja toinen johtuu syrjintäkieltoa koskevien sääntöjen soveltamisesta. Vaikka nämä säännöt otetaan huomioon, Alankomaiden säännöstö on komission mukaan kuitenkin ristiriidassa standstill-sääntöjen kanssa.

26 Komissio toteaa syrjintäkieltoa koskevista säännöistä, että päätöksen N:o 1/80 10 artiklan 1 kohta, jossa kielletään syrjintä työehtojen osalta, on sovellettavissa, koska Turkin kansalaisilta oleskelulupahakemusta tehtäessä vaaditut maksut merkitsevät työehtoa. Asiassa C-171/01, Wählergruppe Gemeinsam, 8.5.2003 annetun tuomion (Kok., s. I-4301, 57 kohta) mukaan kyseisessä 10 artiklassa määrätyssä yhdenvertaisen kohtelun säännössä asetetaan velvollisuus saavuttaa tietty lopputulos. Lisäksi se huomauttaa, että vaikka mainittua artiklaa ei sovellettaisi, riidanalaisia maksuja on pidettävä syrjivinä assosiaatiosopimuksen 9 artiklan perusteella, jossa syrjintä kielletään yleisesti.

27 Komissio on unionin tuomioistuimessa pidetyssä suullisessa käsittelyssä todennut ottaneensa huomioon edellä mainitussa asiassa Sahin annetun tuomion, jossa tutkittiin, olivatko maksut, sellaisina kuin niitä sovellettiin Turkin kansalaisiin vuonna 2002,

päätöksen N:o 1/80 13 artiklassa tarkoitetun standstill-säännön mukaisia, tukeutumalla oikeasuhteisuuden käsitteeseen ja tarkastamalla, etteivät kyseiset maksut olleet suhteettomia jäsenvaltioiden kansalaisilta samankaltaisten asiakirjojen antamisesta perittäviin maksuihin nähden. Komissio katsoo, että käsite ”korkeammat maksut”, johon se vetoaa kanteensa vaatimusosassa, kattaa käsitteen ”suhteettomat maksut” ja se voidaan ymmärtää tällä tavalla.

28 Alankomaiden kuningaskunta on puolustuksessaan vedonnut ensin jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen ulottuvuuteen liittyvään epävarmuuteen ja myöntänyt tämän jälkeen suullisessa käsittelyssä, että kanne ei koske pelkästään oleskeluluvan voimassaoloajan pidentämistä koskevia maksuja vaan myös kyseisten lupien ensimmäiseen myöntämiseen liittyviä maksuja.

29 Myös Alankomaiden kuningaskunta on todennut ottaneensa huomioon sen vastineen jättämisen jälkeen annetut tuomiot eli edellä mainitussa asiassa Tum ja Dari annetun tuomion sekä asiassa C-228/06, Soysal ja Savatli, 19.2.2009 annetun tuomion (Kok., s. I-1031) ja edellä mainitussa asiassa Sahin annetun tuomion. Se tunnustaa näin ollen, että standstill-säännöt eivät koske pelkästään aineellisoikeudellisia sääntöjä vaan myös menettelysääntöjä ja että niitä sovelletaan Turkin kansalaisten oikeuksiin sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden aloilla heti, kun näille on myönnetty ensimmäinen maahantulolupa jäsenvaltioiden alueelle. Se väittää sitä vastoin, että päätöksen N:o 1/80 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja standstill-sääntöjä ei sovelleta turkkilaisille työntekijöille jonkin jäsenvaltion alueelle myönnettävään ensimmäiseen maahantulolupaan.

30 Alankomaiden kuningaskunta väittää turkkilaisista työntekijöistä, että oleskeluoikeus riippuu oikeudesta päästä vastaanottavan jäsenvaltion työmarkkinoille päätöksen N:o 1/80 6 ja 7 artiklan nojalla. Vain jäsenvaltion alueelle laillisesti tulleilla Turkin kansalaisilla, jotka kuuluvat kyseisen valtion laillisille työmarkkinoille, sekä heidän perheenjäsenillään on oikeus oleskella mainitussa jäsenvaltiossa. Muilla turkkilaisilla

työntekijöillä ei ole oleskeluoikeutta päätöksen N:o 1/80 perusteella vaan heihin sovelletaan edelleen sen jäsenvaltion kansallisia maahanmuuttosääntöjä, jossa he haluavat oleskella.

31 Alankomaiden kuningaskunta on tämän jälkeen todennut unionin tuomioistuimessa järjestetyssä suullisessa käsittelyssä Turkin kansalaisilta oleskeluluvan myöntämisestä perittävien maksujen määrästä, että se on alentanut kyseisten maksujen määrää 17.9.2009 lukien. Maksut eivät eroa unionin kansalaisilta samankaltaisten asiakirjojen antamisesta perittävistä maksuista lukuun ottamatta ensimmäistä maahantulolupaa sijoittautumista tai palvelujen tarjoamista varten ja ensimmäistä maahantulolupaa työntekijänä; ero on olennaisempi jälkimmäisessä tapauksessa.

32 Alankomaiden kuningaskunta väittää riidanalaisten maksujen määrän olevan perusteltu. Se tukeutuu analogisesti asiassa C-327/02, Panayotova ym., 16.11.2004 annettuun tuomioon (Kok., s. I-11055), joka koskee yhtäältä Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä toisaalta Bulgarian tasavallan, Puolan tasavallan ja Slovakian tasavallan välisistä assosiaatioista tehtyjä Eurooppa-sopimuksia. Se viittaa kyseisen tuomion 20 kohtaan, jossa todettiin, että vastaanottavan jäsenvaltion maahanmuuttoa koskevalla lainsäädännöllä asetettujen sijoittautumisoikeuden rajoitusten on sovelluttava tavoitellun päämäärän saavuttamiseen eivätkä ne saa olla tämän päämäärän kannalta sellainen toimenpide, jolla loukataan annettujen oikeuksien ydinsisältöä. Alankomaiden kuningaskunta väittää, että on tarkastettava vastaavasti, ettei Turkin kansalaisten ole riidanalaisten maksujen johdosta mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa käyttää heille assosiaatiosopimuksella myönnettyjä oikeuksia. Se toteaa vielä, että kyseisten maksujen on oltava syrjimättömiä, oikeasuhteisia, perusoikeuksien mukaisia ja määrältään kohtuullisia.

33 Alankomaiden kuningaskunnan mukaan riidanalaiset maksut ovat ominaisuuksiltaan tällaisia.

34 Kyseisillä maksuilla ei millään tavalla loukata päätöksessä N:o 1/80 tunnustetun työmarkkinoille pääsyä koskevan oikeuden sisältöä, koska ne eivät merkitse uutta aineellista edellytystä, joka on täytettävä kyseisessä päätöksessä Turkin kansalaisille myönnetyn oleskeluoikeuden saamiseksi, vaan ne merkitsevät pelkkää muodollista vaatimusta, jotta Alankomaiden viranomaiset voivat todeta kyseisen oleskeluoikeuden.

35 Riidanalaiset maksut eivät Alankomaiden kuningaskunnan mukaan ole syrjiviä, sillä Turkin kansalaisten ja unionin kansalaisten tilanteet eroavat perustavalla tavalla toisistaan. Assosiaatiosopimuksella ei näet luoda sisämarkkinoita Turkin tasavallan kanssa eikä sillä myönnetä Turkin kansalaisille unionin kansalaisuutta. Komissio pyrkii siis virheellisesti soveltamaan direktiivin 2004/38 säännöksiä myös Turkin kansalaisiin.

36 Riidanalaiset maksut eivät ole suhteettomia, koska Turkin kansalaisilla, jotka haluavat muuttaa johonkin jäsenvaltioon, on tavallisesti riittävät varat maksaa kyseiset maksut. Asianomaiset henkilöt voivat tarvittaessa lainata vaadittavat summat.

37 Alankomaiden kuningaskunta katsoo, ettei riidanalaisilla maksuilla loukata myöskään perusoikeuksia. Alankomaiden parlamentti on lisäksi säätänyt vapautuksesta ulkomaalaisille, jotka voivat silloin vedota Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 8 artiklaan, joka koskee yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamista, kun he eivät voi suorittaa riidanalaisia maksuja.

38 Kyseiset maksut ovat sen mukaan suuruudeltaan kohtuullisia. Ne perustuvat annettujen asiakirjojen laatimisen omakustannushintaa koskevaan erittelyyn, ja vaadittuja määriä on muutettu viimeisten kustannuksia koskevien selvitysten huomioon ottamiseksi. Turkin kansalaiset eivät maksa enempää kuin 70 prosenttia

oleskelulupahakemusten käsittelystä aiheutuneista kustannuksista, ja 30 prosenttia näistä kustannuksista jää valtion maksettaviksi.

39 Alankomaiden kuningaskunta toteaa vielä komission hyväksyvän sen, että jäsenvaltiot voivat siirtyä nimellismaksujärjestelmästä järjestelmään, jossa maksut vastaavat paremmin kustannuksia. Alankomaiden kuningaskunta on kuitenkin tehnyt juuri näin, kun se on tuonut riidanalaisten maksujen määrää lähemmäksi niiden asiakirjojen laatimisen omakustannushintaa, joiden myöntämistä on haettu.

40 Kyseinen jäsenvaltio on lopuksi väittänyt unionin tuomioistuimessa järjestetyssä suullisessa käsittelyssä, että se komission kanteessaan esittämä väite, jonka mukaan riidanalaisten maksujen määrä on ”korkeampi” kuin jäsenvaltioiden kansalaisilta perittyjen maksujen määrä, ei ole sen oikeasuhteisuutta koskevan arviointiperusteen mukainen, jonka tuomioistuin on ottanut huomioon edellä mainitussa asiassa Sahin antamassaan tuomiossa. Se päättelee tämän perusteella, ettei käsiteltävänä oleva kanne ole perusteltu.

41 Saksan liittotasavalta on asiassa väliintulijana tukeakseen Alankomaiden kuningaskunnan vaatimuksia. Se väittää, että riidanalaiset maksut liittyvät hallinnolliseen muodollisuuteen eivätkä ne muodosta standstill-säännöissä tarkoitettua rajoitusta. Kyseiset maksut ovat joka tapauksessa perusteltavissa yleistä etua koskevalla pakottavalla syyllä eli tarpeella valvoa ulkomaalaisvirtoja ja syitä, joiden vuoksi ulkomaalaiset haluavat oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

42 Kyseinen jäsenvaltio väittää lisäksi, että assosiaatiosopimuksen 9 artiklassa vahvistettu syrjintäkiellon sääntö ei ole riittävän selkeä ja täsmällinen, jotta sitä voitaisiin soveltaa suoraan. Sille olisi annettava konkreettinen muoto muilla päätöksen N:o 1/80 10 artiklan kaltaisilla toimenpiteillä. Kyseistä 10 artiklaa ei kuitenkaan voida soveltaa esillä olevassa asiassa, koska riidanalaiset maksut eivät kuulu mainitussa artiklassa tarkoitettuihin työehtoihin.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

43 Alustavasti on huomautettava, että komissio vaatii kanteensa vaatimusosassa unionin tuomioistuinta toteamaan, että Alankomaiden kuningaskunta on loukannut unionin oikeuden mukaisia velvoitteitaan, koska se on säätänyt ja pitänyt voimassa säännökset Alankomaissa oleskeluoikeuden omaaville Turkin kansalaisille myönnettävistä oleskeluluvista perittävistä maksuista, jotka ovat korkeampia kuin jäsenvaltioiden kansalaisilta ja tämän lisäksi myös Islannin tasavallan, Liechtensteinin ruhtinaskunnan, Norjan kuningaskunnan ja Sveitsin valaliiton kansalaisilta samankaltaisten asiakirjojen antamisesta perittävät maksut. Unionin oikeuden säädökset, joihin komissio nojautuu kanteessaan, eivät kuitenkaan koske näitä neljää valtiota. Vertailua näihin viimeksi mainittuihin valtioihin ei siis tarvitse tehdä.

Standstill-sääntöjen soveltaminen Turkin kansalaiselle Alankomaiden kuningaskunnan alueelle myönnettävään ensimmäiseen maahantulolupaan

44 Komission mukaan standstill-sääntöjä sovelletaan riidanalaisiin maksuihin riippumatta siitä, onko kyse oleskelulupaa koskevasta hakemuksesta, jossa on kyse ensimmäisen luvan hakemisesta Turkin kansalaisen tulemiselle Alankomaihin, tai tällaisen luvan voimassaoloajan pidentämistä koskevasta hakemuksesta. Alankomaiden kuningaskunta myöntää puolestaan, että standstill-sääntöjä sovelletaan Turkin kansalaisten oikeuksiin sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden aloilla heti, kun näille on myönnetty jäsenvaltiossa ensimmäinen maahantulolupa, mutta se väittää, että niitä ei sovelleta turkkilaisille työntekijöille kyseisessä valtiossa myönnettävään ensimmäiseen maahantulolupaan.

45 Edellä mainitussa asiassa Sahin annetussa tuomiossa tarkastettiin päätöksen N:o 1/80 13 artiklassa vahvistetun standstill-säännön, jota sovelletaan työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen, ulottuvuutta. Tuomion mukaan kyseisen määräyksen tarkoituksena ei ole suojella Turkin kansalaisia, jotka jo ovat integroituneet jäsenvaltion työmarkkinoihin, vaan sitä sovelletaan juuri niihin Turkin kansalaisiin, joilla ei

vielä ole kyseisen päätöksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisia työskentelyyn ja vastaavasti oleskeluun liittyviä oikeuksia (em. asia Sahin, tuomion 51 kohta).

46 Mainitussa tuomiossa käsiteltiin myös kyseistä 13 artiklaa lisäpöytäkirjan sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta koskevassa 41 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun standstill-säännön valossa.

47 Mainitussa tuomiossa todettiin kyseisestä 41 artiklan 1 kohdasta edellä mainitussa asiassa Tum ja Dari sekä edellä mainitussa asiassa Soysal ja Savatli annettujen tuomioiden perusteella, että määräyksessä kielletään siitä alkaen, kun kyseinen lisäpöytäkirja tulee voimaan vastaanottavan jäsenvaltion osalta, ottamasta käyttöön uusia sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden käyttämiseen kohdistuvia rajoituksia, mukaan lukien rajoitukset, jotka koskevat Turkin kansalaisille, joiden tarkoituksena on käyttää kyseisessä jäsenvaltiossa edellä mainittuja taloudellisia vapauksia, tämän jäsenvaltion alueelle myönnettävän ensimmäisen maahantuloluvan aineellisia ja/tai menettelyllisiä edellytyksiä (em. asia Sahin, tuomion 64 kohta).

48 Samassa tuomiossa todettiin, että koska päätöksen N:o 1/80 13 artiklaan sisältyvä standstill-lauseke on luonteeltaan samanlainen kuin lisäpöytäkirjan 41 artiklan 1 kohtaan kirjattu lauseke ja koska näillä lausekkeilla on samanlainen tavoite, kyseisen 41 artiklan 1 kohdan osalta esitetyn tulkinnan täytyy päteä myös status quo -velvoitteeseen, joka on mainitun 13 artiklan perusta työntekijöiden vapaan liikkuvuuden alalla (em. asia Sahin, tuomion 65 kohta).

49 Tästä seuraa, että päätöksen N:o 1/80 13 artiklassa kielletään siitä alkaen, kun päätös N:o 1/80 on tullut voimaan Alankomaiden osalta, ottamasta Alankomaiden lainsäädännössä käyttöön uusia työntekijöiden vapaan liikkuvuuden käyttämiseen kohdistuvia rajoituksia, mukaan luettuina rajoitukset, jotka liittyvät Turkin kansalaisille, joiden tarkoituksena on käyttää tätä vapautta kyseisessä valtiossa, tämän jäsenvaltion alueelle myönnettävää ensimmäistä maahantulolupaa koskeviin aineellisiin ja/tai menettelyllisiin edellytyksiin.

50 Tämän seurauksena lisäpöytäkirjan 41 artiklan 1 kohdassa ja päätöksen N:o 1/80 13 artiklassa vahvistettuja standstill-sääntöjä sovelletaan näiden määräysten voimaantulosta alkaen kaikkiin niihin maksuihin, joita Turkin kansalaisilta peritään oleskeluluvan myöntämisestä silloin, kun he tulevat ensimmäistä kertaa Alankomaiden alueelle, tai tällaisen luvan voimassaoloajan pidentämisestä.

Standstill-säännöistä johtuvien velvoitteiden noudattamatta jättämisen olemassaolo

51 Sekä komissio että Alankomaiden kuningaskunta katsovat, että moititun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen olemassaoloa on arvioitava edellä mainitussa asiassa Sahin annetun tuomion perusteella, mutta niiden mielipiteet eroavat kyseisestä tuomiosta johdettavien seurausten osalta. Komission mukaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen perustuu siihen, että kyseinen jäsenvaltio on vahvistanut Turkin kansalaisille maksut, jotka ovat suhteettomia unionin kansalaisilta samankaltaisten asiakirjojen myöntämisestä perittyihin maksuihin nähden. Suhteettomien maksujen käsite on ymmärrettävä siten, että se kuuluu kanteen vaatimusosassa tarkoitetun korkeampien maksujen käsitteeseen.

52 Alankomaiden kuningaskunnan mukaan edellä mainitussa asiassa Sahin annetusta tuomiosta ilmenee, että sellaisten maksujen periminen Turkin kansalaisilta, jotka eivät ole täysin samansuuruisia kuin unionin kansalaisilta perittävät maksut, ei ole ristiriidassa standstill-sääntöjen kanssa ja että standstill-säännöillä kielletään pelkästään suhteettomat maksut. Turkin kansalaisille vahvistetut maksut vastaavat kuitenkin vain osaa heidän hakemustensa käsittelystä aiheutuvista kustannuksista, eivätkä ne siis ole näiden sääntöjen vastaisia. Kyseinen jäsenvaltio katsoo lisäksi, että kanne ei koske sitä, että Turkin kansalaisilta peritään suhteettomia maksuja, vaan sitä, että heiltä peritään maksuja, jotka ovat korkeampia kuin unionin kansalaisilta perittävät maksut, ja että kanne ei näin ollen ole perusteltu.

53 Tässä yhteydessä on nyt käsiteltävän kanteen tutkinnan kannalta viitattava edellä mainitussa asiassa Sahin annettuun tuomioon, jossa otettiin kantaa päätöksen

N:o 1/80 13 artiklan yhteensoveltuvuuteen Alankomaiden lainsäädännössä vuonna 2002 oleskeluluvan myöntämisen tai sen voimassaoloajan pidentämisen osalta vahvistettujen kaltaisiin maksuihin. Turkkilaisilta työntekijöiltä perittiin kyseisessä tapauksessa 169 euron suuruinen maksu oleskeluluvan voimassaolon jatkamisesta verrattuna siihen pelkästään 30 euron suuruiseen maksuun, jota mainitussa asiassa vaadittiin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan unionin kansalaisilta oleskeluasiakirjojen antamisesta.

54 Edellä mainitussa asiassa Sahin annetusta tuomiosta ja etenkin sen 72 ja 74 kohdasta ilmenee, että Turkin kansalaisen tekemä oleskeluluvan myöntämistä tai sen voimassaoloajan pidentämistä koskeva hakemus on samankaltainen kuin unionin kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa tekemä oleskeluluvan myöntämistä koskeva hakemus.

55 Mainitussa tuomiossa korostettiin, että Alankomaiden säännöstön kaltaisesta säännöstöstä ei saa olla Turkin kansalaisiin nähden seurauksena päätöksen N:o 1/80 13 artiklassa tarkoitettu rajoitus. Tuomion mukaan kyseinen 13 artikla, luettuna yhdessä lisäpöytäkirjan 59 artiklan kanssa, merkitsee, että vaikka Turkin kansalaista, johon näitä määräyksiä sovelletaan, ei tosin saadakaan asettaa parempaan asemaan kuin unionin kansalaisia, hänelle ei myöskään voida määrätä uusia velvoitteita, jotka ovat suhteettomia unionin kansalaisille määrättyihin velvoitteisiin nähden (em. asia Sahin, tuomion 71 kohta).

56 Mainitun tuomion mukaan vuonna 2002 käyttöön otettujen kaltaisten maksujen taloudellinen vaikutus on merkittävä kyseisille Turkin kansalaisille varsinkin sen vuoksi, että näiden on anottava oleskelulupiensa uudistamista useammin kuin unionin kansalaisten ja että jos heidän hakemuksensa hylätään, maksettua määrää ei palauteta. Tuomion mukaan Alankomaiden hallitus ei ollut esittänyt yhtään ratkaisevaa väitettä, joka oikeuttaisi näin merkittävän eron Turkin kansalaisilta vaadittujen maksujen ja unionin kansalaisilta perittyjen maksujen määrän välillä. Mainitussa ratkaisussa ei hyväksytty sitä Alankomaiden hallituksen esittämää näkemystä, jonka mukaan ne tutkimukset ja valvonnat, jotka edeltävät oleskeluluvan myöntämistä Turkin kansalaisille, ovat monimutkaisempia ja kalliimpia kuin unionin kansalaiselle myönnettävän oleskeluluvan osalta tarvittavat.

57 Mainitussa tuomiossa esitettiin päätelmänä, että pääasiassa kyseessä olleen kaltainen lainsäädäntö muodostaa päätöksen N:o 1/80 13 artiklassa kielletyn rajoituksen siltä osin kuin oleskeluluvan myöntämistä koskevan hakemuksen tai sen voimassaoloajan pidentämistä koskevan hakemuksen käsittelemiseksi siinä velvoitetaan Turkin kansalaiset, joihin mainittua 13 artiklaa sovelletaan, suorittamaan maksu, jonka suuruus on suhteeton unionin kansalaisille samanlaisissa tilanteissa asetettuun maksuun verrattuna (ks. em. asia Sahin, tuomion 72–74 kohta).

58 Nämä toteamukset on otettava huomioon nyt käsiteltävässä asiassa, joka koskee kaikkia Turkin kansalaisilta Alankomaiden lainsäädännön mukaan vuoden 1994 jälkeen oleskeluluvan myöntämisestä ja sen voimassaoloajan pidentämisestä perittyjä maksuja, sellaisina kuin niitä on muutettu muun muassa vuosina 2002, 2003 ja 2005 ja kuin ne on esitetty tämän tuomion 13 kohdassa olevassa taulukossa.

59 Kun Turkin kansalaisilta perittävien maksujen määrän ja unionin kansalaisilta vaadittavien maksujen määrän eroa verrataan edellä mainitussa asiassa Sahin annetun tuomion taustalla olevassa tilanteessa vuonna 2002 ilmenneeseen eroon, on todettava, että kyseinen ero on kasvanut entisestään vuosien 2003 ja 2005 aikana. Lisäksi nyt käsiteltävässä kanteessa kyseessä olevat Turkin kansalaiset eivät ole pelkästään työntekijöitä, kuten mainitussa asiassa, vaan tämän lisäksi myös henkilöitä, jotka haluavat käyttää sijoittautumisvapautta tai palvelujen tarjoamisen vapautta assosiaatiosopimuksen perusteella.

60 Standstill-sääntöjen noudattamatta jättämistä on siis tutkittava päätöksen N:o 1/80 13 artiklassa ja lisäpöytäkirjan 41 artiklan 1 kohdassa vahvistettujen sääntöjen kannalta.

61 Tässä yhteydessä on selvää, että riidanalaiset maksut ovat uusia toimenpiteitä, koska ne on toteutettu päätöksen N:o 1/80 voimaantulon jälkeen, siltä osin kuin ne vaikuttavat turkkilaisten työntekijöiden tilanteeseen, ja lisäpöytäkirjan voimaantulon jälkeen, siltä osin kuin ne koskevat sellaisia Turkin kansalaisia, jotka haluavat käyttää

sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta assosiaatiosopimuksen perusteella.

62 Kaikkien uusien toimenpiteiden toteuttaminen tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole kiellettyä. Sellaisten toimenpiteiden toteuttaminen, joita sovelletaan samalla tavalla Turkin kansalaisiin ja yhteisön kansalaisiin, ei näet ole ristiriidassa standstill-sääntöjen kanssa. Mikäli tällaisia toimenpiteitä sovellettaisiin jäsenvaltion kansalaisiin mutta ei Turkin kansalaisiin, viimeksi mainitut olisivat edullisemmassa asemassa kuin unionin kansalaiset, mikä olisi selvästi vastoin lisäpöytäkirjan 59 artiklan vaatimusta, jonka mukaan Turkin tasavallalle ei saa myöntää edullisempaa kohtelua kuin se, jonka jäsenvaltiot myöntävät toisilleen EY:n perustamissopimuksen nojalla (ks. vastaavasti em. asia Soysal ja Savatli, tuomion 61 kohta ja em. asia Sahin, tuomion 67 kohta).

63 Näin ollen on tarkastettava, asetetaanko riidanalaisilla maksuilla Turkin kansalaisille sellaisia uusia velvoitteita, jotka ovat suhteettomia unionin kansalaisille asetettuihin velvoitteisiin nähden.

64 Alankomaiden kuningaskunta myöntää, että aikaisemmin perityt maksut olivat liian korkeita, mutta se väittää, että Turkin kansalaisilta perittävien maksujen määrä selittyy sillä, että hakemusten käsittelystä aiheutuvat kustannukset ovat suuremmat. Tästä on huomautettava, että edellä mainitussa asiassa Sahin annetun tuomion 73 kohdassa ei ole todettu, että kyseisen suhteen perusteella voitaisiin perustella merkittäväksi katsottu ero samankaltaisten asiakirjojen antamisesta Turkin kansalaisilta perittävien maksujen ja unionin kansalaisille asetettujen maksujen välillä.

65 Alankomaiden kuningaskunnan väitteellä, jonka mukaan riidanalaiset maksut vastaavat 70:tä prosenttia hakemusten käsittelykustannuksista, ei siten voida oikeuttaa tällaisten maksujen perimistä ja kyseisen jäsenvaltion väite, jonka mukaan nämä maksut eivät ole suhteettomia, on hylättävä.

66 Alankomaiden kuningaskunta väittää myös, että riidanalaiset maksut eivät ole syrjiviä Turkin kansalaisten ja unionin kansalaisten tilanteiden perustavanlaatuisten erojen vuoksi. Kyseisen jäsenvaltion mukaan Euroopan unionin perustavoitetta, joka on perustaa sisämarkkinat, ottaa käyttöön Euroopan kansalaisuus ja varmistaa kansalaisten vapaa liikkuvuus unionissa, ei voida soveltaa ”rajoittamattomasti” Turkin kansalaisiin.

67 On kuitenkin korostettava, kuten assosiaatiosopimuksen 2 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että assosiaatiosopimuksen tarkoituksena on lähentää Turkin kansalaisten tilannetta unionin kansalaisten tilanteeseen toteuttamalla asteittain työntekijöiden vapaa liikkuvuus sekä poistamalla sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia rajoituksia.

68 Tässä mielessä assosiaatiosopimuksen 9 artiklassa vahvistetulla kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskevalla yleisellä periaatteella ja kyseisen periaatteen soveltamisella erityisesti työntekijöiden alalla päätöksen N:o 1/80 10 artiklan mukaisesti edistetään osaltaan turkkilaisten siirtotyöläisten sekä niiden Turkin kansalaisten asteittaista integroitumista, jotka liikkuvat sijoittautuakseen johonkin jäsenvaltioon tai tarjotakseen siellä palveluja (ks. työntekijöiden osalta vastaavasti em. asia Wählergruppe Gemeinsam, tuomion 78 kohta).

69 Alankomaiden kuningaskunta ei näin ollen voi perustella riidanalaisten maksujen ja unionin kansalaisilta vaadittujen maksujen välistä eroa vetoamalla siihen, että työntekijöiden vapaata liikkuvuutta, sijoittautumisvapautta tai palvelujen tarjoamisen vapautta unionissa ei sovelleta yhtä täydellisesti Turkin kansalaisiin kuin unionin kansalaisiin. Komissio on perustellusti tukeutunut syrjintäkieltoa koskeviin sääntöihin samoin kuin lisäpöytäkirjan 59 artiklaan tarkastaakseen, ettei riidanalaisilla maksuilla vaikeuteta näiden kansalaisten tilannetta unionin kansalaisten tilanteeseen nähden standstill-sääntöjen vastaisella tavalla.

70 Alankomaiden kuningaskunta väittää lisäksi, että komission kanteessa tarkoitetun korkeampien maksujen käsitteen ja edellä mainitussa asiassa Sahin annetussa tuomiossa vahvistetun suhteettomien maksujen käsitteen välillä on olemassa ero.

71 Tästä on huomautettava, että näistä käsitteistä ensimmäinen kattaa jälkimmäisen ja että kaikki korkeammat maksut eivät välttämättä ole suhteettomia.

72 Alankomaiden kuningaskunta on vastauksena suullisessa käsittelyssä esitettyyn kysymykseen kyseisestä erosta todennut nyt käsiteltävässä asiassa aiheutuvista seurauksista todennut, että Turkin kansalaisilta perittävät maksut saattavat olla hieman suuremmat kuin unionin kansalaisilta perittävät maksut, jos Turkin kansalaisten asiakirjojen käsittelystä aiheutuvat todelliset kustannukset ovat korkeammat kuin unionin kansalaisten asiakirjojen käsittelystä aiheutuneet kustannukset. Se on muun muassa väittänyt, että Turkin kansalaisilta perittävät maksut ovat 17.9.2009 alkaen olleet täysin oikeasuhteisuutta koskevan edellytyksen mukaisia.

73 Kyseisestä päivästä alkaen perittävistä maksuista on todettava, että maksut on otettu käyttöön perustellussa lausunnossa vahvistetun määräajan jälkeen. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on kuitenkin katsottu, että kun arvioidaan sitä, onko jäsenvaltio jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan, on otettava huomioon jäsenvaltion tilanne sellaisena kuin se oli perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, eikä unionin tuomioistuin voi ottaa huomioon tämän jälkeen tapahtuneita muutoksia (ks. mm. asia C-168/03, komissio v. Espanja, tuomio 14.9.2004, Kok., s. I-8227, 24 kohta ja asia C-507/07, komissio v. Ranska, tuomio 3.6.2008, 7 kohta). Unionin tuomioistuin ei näin ollen voi ottaa näitä maksuja huomioon käsiteltävänä olevaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa kannetta tutkittaessa.

74 Riidanalaisista maksuista on huomautettava, ettei voida pitää mahdottomana, etteikö Turkin kansalaisilta perittäviä maksuja, jotka ovat hieman korkeampia kuin

unionin kansalaisilta samankaltaisten asiakirjojen antamisesta vaadittavat maksut, voitaisi tietyissä erityistilanteissa pitää oikeasuhteisina. On kuitenkin todettava, että riidanalaisten maksujen määrät vaihtelevat asteikolla, jonka alin arvo on yli kaksi kolmannesta suurempi kuin unionin kansalaisilta samankaltaisten asiakirjojen myöntämisestä perittävien maksujen määrä. Tällaista eroa ei voida pitää vähäisenä, ja näin ollen on katsottava, että riidanalaiset maksut ovat kokonaisuudessaan suhteettomia.

75 Komissio katsoo myös, että riidanalaiset maksut ovat ristiriidassa assosiaatiosopimuksen 9 artiklassa ja päätöksen N:o 1/80 10 artiklan 1 kohdassa olevien syrjintäkieltoa koskevien sääntöjen kanssa. Tältä osin on todettava, että kun Alankomaiden kuningaskunta perii Turkin kansalaisilta oleskeluluvan saamisesta tai sen voimassaoloajan pidentämisestä määrältään suhteettomia maksuja unionin kansalaisilta samankaltaisista asiakirjoista perittäviin maksuihin nähden, se on samalla vahvistanut syrjiviä maksuja. Siltä osin kuin kyseisiä maksuja sovelletaan turkkilaisiin työntekijöihin tai heidän perheenjäseniinsä, niillä otetaan käyttöön päätöksen N:o 1/80 10 artiklan vastainen syrjivä työehto. Siltä osin kuin näitä maksuja sovelletaan Turkin kansalaisiin, jotka haluavat käyttää sijoittautumisvapautta tai palvelujen tarjoamisen vapautta assosiaatiosopimuksen perusteella, tai heidän perheenjäseniinsä, ne ovat ristiriidassa assosiaatiosopimuksen 9 artiklassa vahvistetun syrjintäkieltoa koskevan yleisen säännön kanssa.

76 Edellä esitetystä seuraa, että Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut assosiaatiosopimuksen 9 artiklan, lisäpöytäkirjan 41 artiklan 1 kohdan eikä päätöksen N:o 1/80 10 artiklan 1 kohdan ja 13 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on ottanut käyttöön ja pitänyt voimassa säännökset sellaisista oleskelulupien myöntämisestä perittävistä maksuista, jotka ovat suhteettomia jäsenvaltioiden kansalaisilta samankaltaisten asiakirjojen antamisesta vaadittaviin maksuihin nähden, ja soveltanut kyseisiä säännöksiä Turkin kansalaisiin, joilla on oikeus oleskella Alankomaissa assosiaatiosopimuksen, lisäpöytäkirjan tai päätöksen N:o 1/80 perusteella.

Oikeudenkäyntikulut

77 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Saman artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

78 Koska komissio on vaatinut, että Alankomaiden kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut, ja koska tämä on hävinnyt asian, Alankomaiden kuningaskunta on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Saksan liittotasavalta, joka on asiassa väliintulijana, vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut

– **yhtäältä Turkin tasavallan ja toisaalta ETY:n jäsenvaltioiden ja yhteisön Ankarassa 12.9.1963 allekirjoittaman Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisen assosiaatiosopimuksen, joka tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin**

yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY, 9 artiklan

– **Brysselissä 23.11.1970 allekirjoitetun lisäpöytäkirjan, joka tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin yhteisön puolesta 19.12.1972 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2760/72, 41 artiklan eikä**

– **assosiaationeuvoston, joka perustettiin assosiaatiosopimuksella ja joka muodostuu yhtäältä jäsenvaltioiden hallitusten jäsenistä sekä Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan yhteisöjen komission jäsenistä ja toisaalta Turkin hallituksen jäsenistä, 19.9.1980 tekemän päätöksen N:o 1/80 10 artiklan 1 kohdan ja 13 artiklan**

mukaisia velvoitteitaan, koska se on ottanut käyttöön ja pitänyt voimassa säännökset sellaisista oleskelulupien myöntämisestä perittävistä maksuista, jotka ovat suhteettomia jäsenvaltioiden kansalaisilta samankaltaisten asiakirjojen antamisesta vaadittaviin maksuihin nähden, ja soveltanut kyseisiä säännöksiä Turkin kansalaisiin, joilla on oikeus oleskella Alankomaissa kyseisen assosiaatiosopimuksen, kyseisen lisäpöytäkirjan tai kyseisen päätöksen N:o 1/80 perusteella.

2) **Alankomaiden kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Saksan liittotasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Allekirjoitukset